

Etnografiniai regionai Lietuvoje: šiuolaikinio jaunimo požiūris

ŽILVYTIS ŠAKNYS

Lietuvos istorijos institutas

ANOTACIJA. Nagrinėdami etninę kultūrą etnologai neišvengiamai susiduria su etnografinių regionų sąvoka, atskirų kultūros sričių tyrėjai paprastai skirtingai nustato jų ribas. Etnografinio regiono samprata kito ir laikui bėgant. Išsiskiria nuomonės taip pat dėl jų reikšmės šių dienų kultūroje, galimybės juos panaudoti nūdienos reikmėms. Etnologai dažniausiai kalba vyresnio ar senyvo amžiaus žmogaus žodžiais ir patirtimi. O kaip tą regioną suvokia jame gyvenantis 16–25 metų jaunuolis? Į šį klausimą pamėginsime atsakyti pasitelkdami 2002–2009 m. atliktus tyrimus 150-yje Lietuvos kaimų bei miestelių ir pateikdami pirmąjį Lietuvoje jaunimo etnografiniu tapatumu paremtą etnografinių sričių žemėlapi.

RAKTAŽODŽIAI: etnografinis regionas, tapatumas, jaunimas, Dzūkija, Aukštaitija, Suvalkija, Mažoji Lietuva, Žemaitija.

IVADAS

Etnologijai etnografinio regiono samprata yra svarbi. Į klausimą apie etnografinių regionų paskirtį galimi keli atsakymai. Etnologams ir folkloristams tikslios etnografinių regionų ribos visų pirma būtų aiškiškos mokslinės klasifikacijos šaltinis (plg. Tumėnas 2007: 148), jų pavadinimai galėtų praversti administraciniam suskirstymui, jie galėtų atitikti Europos Sąjungos, Lietuvos, o gal net ir politikų poreikius, nubrėžiant daugiau ar mažiau etninės kultūros paveldu paremtas administracines ribas. Tokiu būdu regioną galima paversti preke, komercionalizuoti, plėtoti turizmą ir visaip reklamuoti jo esamus ar tariamus kultūrinius savitumus (plg. Schmidt 1995). Tiesa, etnografinių regionų dydžiai labai skirtingi, kyla problemų, suvokiant etninę regioninę priklausomybę.

Kita vertus, etnografinis regionas svarbus konstruojant jaunimo etninio tapatumo jausmus. Manau, kad etnografiniam regionui suteikiama savita prasmė, vertė, jo žadinamas dvasinis bei emocinis prisirišimas prie gimtosios žemės leistų palaikyti glaudesnius ryšius su gimtine. Remdamasis šiomis prielaidomis ir istorinio-geografinio metodo teikiamomis galimybėmis, taip pat taikydamas pusiau struktūruotą apklausą, 150-yje vietovių ėmiausi jaunimo etnografinio tapatumo

tyrimo¹. Tačiau norėdami suvokti, kaip regiono ribas konstruoja jaunas žmogus, turime atskleisti etnologų suformuotą etnografinio regiono sampratą ir jos kaitą bėgant laikui.

ETNOGRAFINIO REGIONO SAMPRATA LIETUVOJE

Ingo Schröderis pateikia keturis požiūrio į regioną aspektus: 1) regionas yra aiškiai apibrėžta geografinė erdvė; 2) jis yra politinių ir ekonominių jėgų atlikto struktūravimo istorinio proceso rezultatas; 3) regione gyvenantys žmonės jam suteikia savitą prasmę, vertę, yra emociškai prie jo prisirišę; egzistuoja regioninė kultūra, regioninis tapatumas ir regioninio paveldo idėja; 4) regioną reikšminga erdvė padarė jame gyvenantys žmonės; regionas kaip savita socialinė aplinka yra matomas per veikimo formas, galios santykius, socialinę klasifikaciją ir kt. (Schröder 2007: 77–90). Kalbėdami apie etnografinį regioną, pirmąjį bruožą turėtume griežtai atmesti. Nors Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme nurodoma, kad etnografinis regionas – istoriškai susiformavusi teritorijos dalis, kurioje išlaikyta savita tarmė, tradicijos ir papročiai, integruotas baltų genčių palikimas (EK 5), Lietuvoje etnografinis regionas teritoriniu atžvilgiu labai aiškiai neapibrėžiamas. Skirtingi skirstymai pateikiami remiantis kalbine, medžiaginės ir dvasinės kultūros bei meninės raiškos specifika. Etnologai sutaria, kad etnografinis regionas sietinas su iš kartos į kartą perimtos ir perduotos tradicinės kultūros bruožų visuma ir jų gyventojų etnografinė regionine savivoka. Tačiau pačią tradicinę kultūrą sudaro labai daug teritoriškai varijuojančių kultūros elementų, atskleidžiančių įvairias galimas etnografinių sričių teritorinės raiškos galimybes. Kita vertus, tradicinė, daugiausia žodžiu iš kartos į kartą perduodama kultūra – jau praeityje. Netgi atkampiuose kaimuose galime aptikti tik pavienius sparčiai kintančius jos elementus².

Laikui bėgant skyrėsi ir suvokiamų etnografinių regionų skaičius. Antai dar 1939 m. Antano Tamošaičio sudarytame žemėlapyje matome tik tris lygiavertes etnografines sritis: Žemaitiją, Aukštaitiją ir Suvalkiją. Pastarąją sudaro trys etnografiniu požiūriu skirtingos apylinkės – Znavykų, Kapsų ir Dzūkų. Be to, žemėlapyje ir drabužių aprašymuose išskiriami Klaipėdos ir Vilniaus kraštai (Tamošaitis 1939: 45–46) (žr. 1 žml.).

.....

1 Sąvoka *tapatumas* – keliareikšmė. Viena vertus, terminas atskleidžia unikalumą ir individualumą, esminius skirtumus išskiriant asmenį iš kitų tarpo – asmens tapatumą; antra vertus, jis apibūdina tapatybę, kuria individas yra priskiriamas arba pats prisiskiria grupei ar kategorijai pagal aiškius bendrus bruožus (Byron 1996: 292). Šią sąvoką vartosiu antrąja reikšme, *etnografiniu tapatumu* vadindamas jaunuolio pripažinimą esant vieno ar kito etnografinio regiono atstovu ir susitapatinimą su jo kultūra.

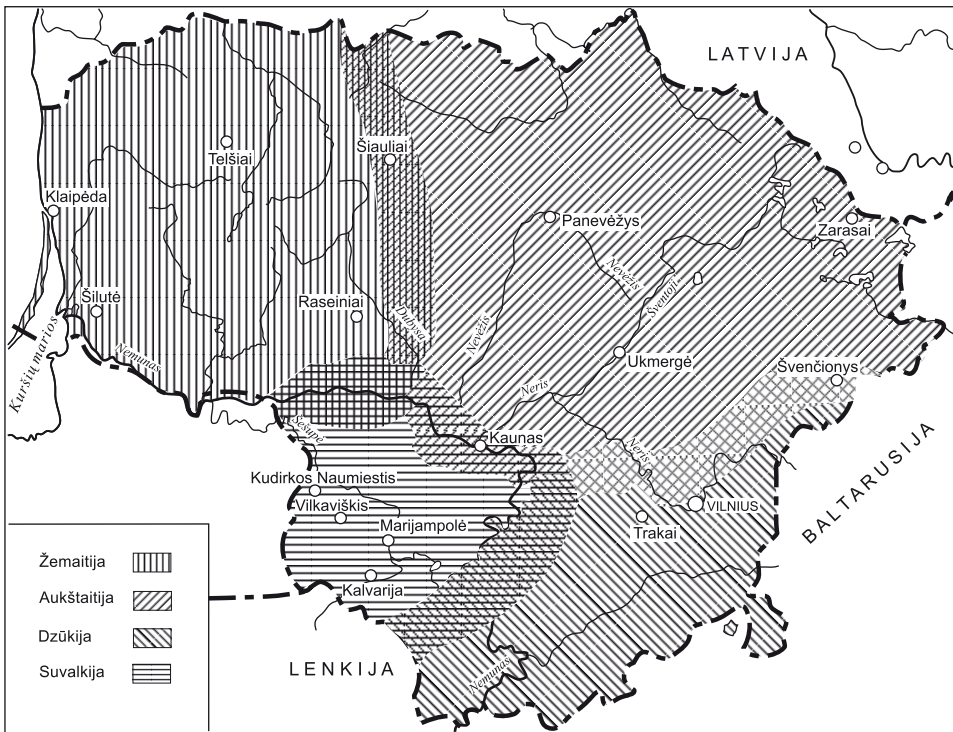
2 Čia neturime mintyje siekio gaivinti tradicinę kultūrą. Šį procesą, pasak Catherine Bell (1997: 145), tegalime vadinti tradicionalizacija.

1. Lietuvos etnografiniai regionai pagal A. Tamošaitį (1939)

Kiek kitaip negu Latvijoje (Strods 1969: 9), Estijoje (Moora, Viires 1964: 302) ar Suomijoje (Anttila, Talve 1980: 8), pasiskirstymo pagal etnografines sritis žemėlapiai nebuvo pateikti net apibendrinamuosiuose lietuvių etnologijos leidiniuose (Vyšniauskaitė 1964; Dundulienė 1982, 1991). Tiesa, dar 1981 m. Istorijos instituto etnologai išleido monografiją *Šiuolaikinis Suvalkijos kaimas* (Butkevičius [ir kt.] 1981), o 1985 m. – *Šiuolaikinis Žemaitijos kaimas* (Butkevičius [ir kt.] 1985). Abiejų leidinių pratarmėse nurodomos ne tų regionų ribos, o paprasčiausiai administraciniai rajonai, kuriuose tirtas interjeras, sodybos, vietos gyventojų mityba ir vestuvės. 1985 m. pateiktas ir apibendrintas oficialus mokslinis XIX a. vidurio Lietuvos (Baltijos šalių kontekste) etnografinių sričių žemėlapis (vadintas „istorinių-kultūrinių sričių žemėlapiu“), paskelbtas Pabaltijo istoriniame-etnografiniame žemdirbystės atlase (IEA3) (žr. 2 žml.). Jame jau yra keturi etnografiniai regionai, o juos skiria plačios pereinamosios juostos.

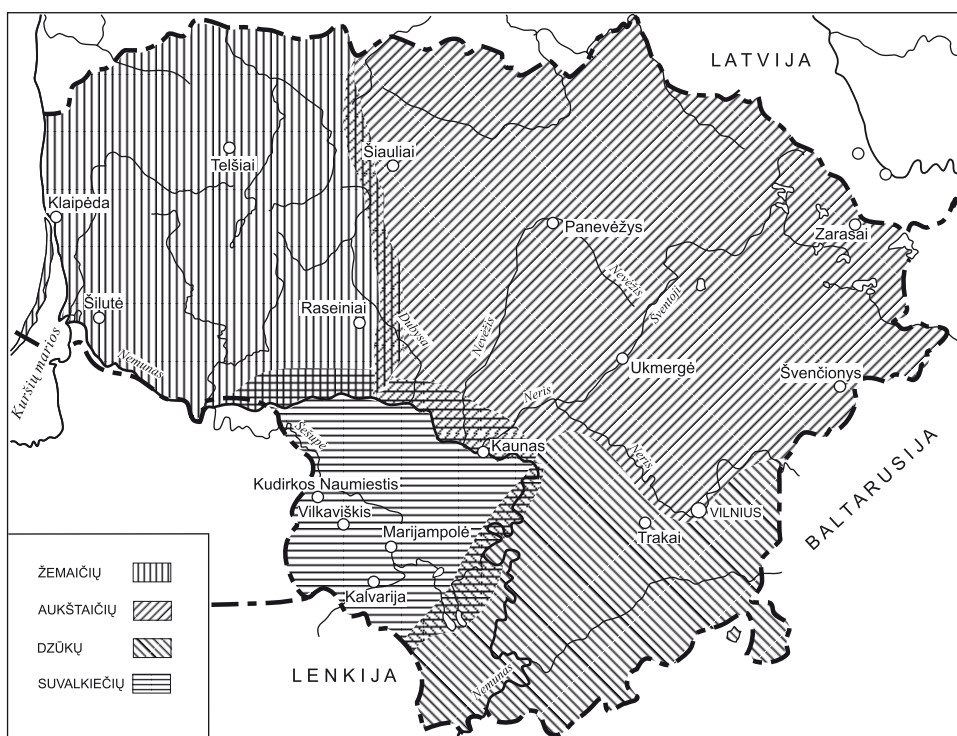
Toks pat žemėlapis pridėtas ir Pabaltijo drabužių atlase (IEAO). Jame išskirti ir vyrų bei moterų tradicinių drabužių arealai. Vyriskų drabužių paplitimas nesiskiria nuo pavaizduoto bendrame žemėlapyje, tačiau moterų aprangos žemėlapyje išskiriamas ir Klaipėdos regionas, o suvalkiečiai skirstomi dar į kapsus ir zanavykus. Moterų kultūrą apibrėžiančiame žemėlapyje, kiek kitaip negu vyrų,

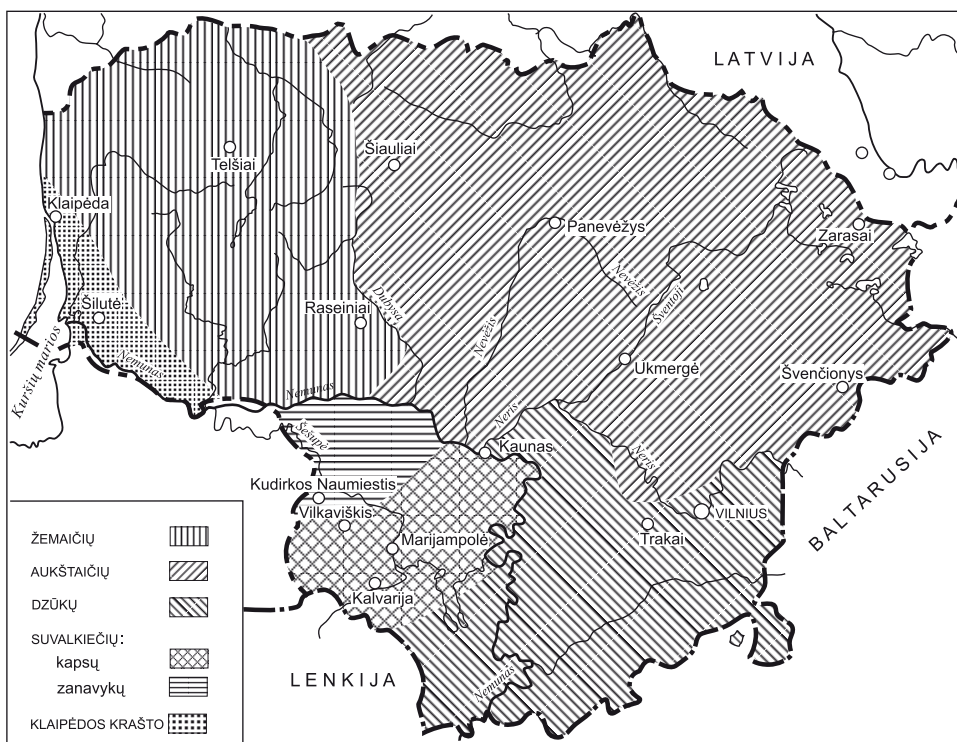
2. Istorinių-kultūrinių sričių žemėlapis (XIX a. vidurys)

nelieka ir pereinamojo arealo, tarp atskirų etnografinių regionų brėžiamos tikslios ribos (žr. 3a ir 3b žml.).

Nauji bandymai nubrėžti tikslas etnografinių regionų ribas pradėti 2001 m., Etninės kultūros globos tarybai įsteigus etnografinių regionų etnokultūrinio savitumo išsaugojimu besirūpinančią Regionų komisiją (pirmininkė Virginija Kondratienė), kurios veikloje dalyvavau ir aš. Kartu su dr. Danieliumi Pivoriūnu parengėme naują etnografinių sričių paplitimo žemėlapi (pagal seniūnijų ribas). Tiesa, pereinamųjų arealų nebuvo galima išskirti, teko nusižengti ir istorinei tiesai, nurodant tik dabar Lietuvai priklausančias Mažosios Lietuvos ribas. Jos sutapo su 1920–1939 m. buvusiomis administracinėmis Klaipėdos krašto ribomis, o mišrios žemaičių ir lietuvininkų seniūnijos priskirtos vienam ar kitam regionui (LER). Išskirta ir Mažoji Lietuva, nors vietiniai gyventojai, kurių čia gyveno bent kelios protėvių kartos, gali būti skaičiuojami tik šimtais. Lietuvai atiteko tik dalis buvusios Mažosios Lietuvos regiono, tačiau jį įvardyti vien 1923–1939 m. gyvavusio Klaipėdos krašto pavadinimu irgi būtų neteisinga; sunkokai būtų supastas ir tarpukariu buvęs populiarus Prūsų Lietuvos pavadinimas. Kita vertus, vargu ar būtų teisinga ši kraštą vadinti Žemaitija. Mažosios Lietuvos senbuviai tikrai neįsivaikė simpatijos tarpukariu į jų kraštą atsikrausčiusiems žmonėms iš Žemaitijos, Dzūkijos su, anot lietuvininkų, keistais papročiais, požiūriu į

3a. Vyrų tradicinių drabužių arealai (XIX a. vidurys)

3b. Moterų tradicinių drabužių arealai (XIX a. vidurys)

darbą, pašlijusiu religingumu ir morale. Visiškai taip pat apie lietuvininkus manė ir pastarieji (Šaknys: [atiduota spaudai]).

Su aiškiu administraciniu padalijimu nesusijęs regionas priklauso ir nuo jame gyvenančio žmogaus suvokimo. Erdvę galima vertinti ne tik kaip fizinį, bet ir kaip socialinį pasaulį ir ją suvokti per socialinių bei personalinių patirčių faktų erdves (Savoniakaitė 2007: 23). Tam pritaria ir geografs. Jų nuomone, regioninė savimonė yra pagrįsta subjektyviu regiono gyventojų, (sub)etnoso apgyventos teritorijos išskyrimu ir identifikacija su juo. Tai mentalinis arealas, išsigalėjęs gyventojų savimonėje, arba reiškiny, kai tam tikra žmonių grupė suvokia save kaip erdvinį vienetą (Ragauskaitė, Daugirdas 2010: 23). Todėl turbūt vienas iš labiausiai nenuginčijamų etnografinio regiono lokalizavimo būdų – pačių gyventojų etnografinis tapatumas, tai yra suvokimas, kokiam etnografiniam regionui save priskiria pats žmogus. Tačiau ilgainiui tas tapatumas irgi kinta. Pastaruoju metu dėl globalizuojamos kasdienės patirties darosi vis sunkiau išlaikyti pastovų „vietinio“ kultūrinio ir tautinio tapatumo pojūtį, nes į mūsų gyvenimus vis labiau įsismelkia iš toli atklydusios įtakos ir patirtys (Tomlinson 2002: 121).

XX a. II pusė pasižymėjo intensyviais gyventojų migracijos procesais; daugelio lietuvių gyvenamoji vieta ženkliai skiriasi nuo gimimo vietos ar vietos, kur augo jų tėvai. Žvelgiant į dabarties kultūrą iškyla kitas labai svarbus veiksnys: kaip tas žmogus suvokia vietovės, kurioje gyvena, etnografinę priklausomybę? Jokių nesklandumų neįkyla, jeigu jaunuolis ir jo tėvai – vietiniai, lietuviai ir gyvena vieno ar kito etnografinio regiono centre, kaime ar miestelyje. Tačiau etnografinis tyrimas parodė, kad bet kuris nukrypimas nuo šios sąlygos apsunkina jauno žmogaus atsakymą, kokiame etnografiniame regione jis gyvena, o ypač – kokiam jis priskiria save pats. Tai sukelia daugelį problemų, kurias ir panagrinėsime šiame straipsnyje.

ETNOGRAFINIS TYRIMAS

Helena Wulf pastebėjo, kad nors antropologija yra mokslas apie žmonią, bet ji siejama su vyrų, pastaruoju metu vis dažniau – ir moterų, vaikų ar senolių, tačiau labai retai – su jaunimo kultūra (Wulf 1995: 1). Panašiai yra ir etnologijoje. Daugelį dešimtmečių Lietuvos etnologai šalies kaimo ir miestelio kultūrą perteikdavo atskleisdami brandaus amžiaus žmonių prisiminimus, požiūrius ir vertinimus. Pažvelgti į kultūrą jaunimo akimis pradėta palyginti neseniai. Jaunuolių požiūrį į etnografinį regioną Lietuvoje pirmoji anketavimo būdu tyrė Asta Venskienė. 2004–2006 m. jos atliktų tyrimų duomenimis, svarbiausiais kultūros elementais, apibrėžiančiais etnografinę sritį, kalbinti jaunuoliai (beveik visi jie buvo lietuviai) laiko kalbą, tradicijas, būdo bruožus ir istorinę savimonę, tačiau daugumai jų pačių etnografinė priklausomybė nesvarbi (Venskienė 2008a: 88–100, 2008b: 69–81). Tokio pobūdžio tyrimas gali atskleisti požiūrį į etnografinį regioną, tačiau apriboja

4. Etnografiniai regionai jaunimo suvokimu (2002–2009 m.)

galimybės apibūdinti suvokiamų regionų ribas. Tokia galimybė susidarė vykdant Lietuvos istorijos instituto projektą „Lietuvių etninės kultūros atlasas. Papročiai“. 2002–2009 m. atliktų lauko tyrimų metu aplankyta 150 Lietuvos vietovių³. Buvo pateikta klausimų apie asmeninę etninę regioninę savimonę ir 16–25 metų įvairių tautybių jaunimo (atrenkant respondentus tautybei nebuvo teikiama reikšmė) suvokiamas etnografinių regionų ribas. Visi tyrimai atlikti mano paties, taikant pusiau struktūruotą apklausą. Pateikėjui buvo užduodami du klausimai: 1) kokiame etnografiniame regione jis gyvena; 2) su koku etnografiniu regionu tapatinasi įsiai pats. Dalis pateikėjų pateikė ir platesnius komentarus. 2002–2004 m. maršrutinės ekspedicijos vyko Aukštaitijoje (ištirta 60 vietovių), 2006–2007 m. Dzūkijoje (25) ir Suvalkijoje (15), 2008–2009 m. Žemaitijoje (40) ir Mažojoje Lietuvoje (10). Atskirais leidiniais jau apibūdinau Aukštaitijos (Šaknys 2007)⁴ ir Dzūkijos, taip pat Suvalkijos (Šaknys 2009) situaciją. Atlikti Vakarų Lietuvos tyrimai leidžia daryti apibendrinimus visos Lietuvos mastu (žr. 4 žml.).

3 Tyrimus parėmė Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, finansavusi šiuos projektus: „Etninės kultūros tradicija ir pokyčiai“ (2002), „Etninės kultūros paveldas ir jo raiška XXI a.“ (2003), „Etninė kultūra ir jos plėtra dabarties visuomenėje“ (2004), „Dzūkijos etninė kultūra dabarties visuomenėje“ (2006), „Etninės kultūros raiška tradicinėje ir dabarties visuomenėse: etnografinis tyrimas“ (2007), „Etnografinis regioninės ir lokalios kultūros tyrimas“ (2008), „Regioninės ir lokalios kultūros sąsajos“ (2009).

4 Aukštaitijoje dalis pateikėjų (dešimt žmonių) tik klausinėti, kokiame regione jie gyvena, todėl žemėlapis parengtas pagal kitokią metodiką. Mums svarbus tiksliai pateikėjo įvardytas regionas.

Kaip matome, žemėlapis net aštuoniais procentais nesutampa su D. Pivoriūno ir Ž. Šaknio pateiktomis ribomis, dar septyniuose procentuose vietovių pateikėjai apskritai nesugebėjo pasakyti, kokiam regione jie gyvena (žr. pateiktą lentelę).

Etnografiniai regionai jaunimo požiūriu (2002–2009 m.)

Regionas*	Pateikėjų skaičius / procentas	Vietovių skaičius / procentas	Nelietuvių skaičius / procentas	Nesutampančios ar ginčytinos regionų ribos.** Skaičius / procentas	Neįvardytos vietovės.*** Skaičius / procentas	Aiškios vietovės.**** Skaičius / procentas
Aukštaitija	78/37	60/40	0/0	0/0	3/5	57/95
Dzūkija	37/17	25/17	9/82	4/16	4/10	17/74
Mažoji Lietuva	16/8	10/7	1/9	2/20	2/20	6/60
Suvalkija	21/10	15/10	1/9	2/13	1/7	12/80
Žemaitija	58/28	40/26	0/0	4/10	1/2,5	36/90
Lietuva	210/100	150/100	11/100	12/8	11/7	128/85

* Pagal LER.

** Pagal vietoves, jei bent vienas apklaustas žmogus nurodo kitą vietovę negu LER. Šiame žemėlapyje Senieji Trakai, Butrimonys, Medininkai, Bezdony, Jieznas, Semeliškės, Pabradė ir Nemėžis priskirti Dzūkijai; Šveicarija, Rumšiškės, Kruonis – Aukštaitijai; Sangrūda, Lukšiai, Kriūkai – Suvalkijai; Ariogala, Veliuona, Kruopiai, Gruzdžiai, Vadžgirys – Žemaitijai; Giruliai, Juodkrantė, Rusnė, Vilkyškiai – Mažajai Lietuvai.

*** Pagal vietoves, jei bent vienas apklaustas žmogus nežino, koks tai yra etnografinis regionas.

**** Pagal vietoves, jei visi apklausti žmonės žino, koks tai yra etnografinis regionas.

ETNOGRAFINIS TAPATUMAS. ĮGYTA AR PAVELDĖTA REIKŠMĖ

Jei respondentas yra nevietinis ar atvykėlių tėvų vaikas, nurodant savo priklausomybę etnografiniam regionui, jam reikia remtis arba kraujo ryšiu (jei abu tėvai žemaičiai, aukštaičiai) ir / arba, jeigu šioje vietovėje gyvena ilgiau, lokaliajoje bendruomenėje įsisavinta kultūra.

Dalies pateikėjų nuomone, etninei regioninei savimonei svarbi kilmė. Jurbarkė gimusi ir vienu metų į Pagirius (Kėdainių r.) atvykusi septyniolikmetė pateikėja pareiškė, kad pagal tėvus ji turėtų būti žemaitė, be to, nors ir gyvena Aukštaitijoje, jai „Žemaitija yra arčiau širdies“ (EF b. 2309, l. 360). Dvidešimt dvejų metų mergina iš Degučių (būdama šešiolikos persikėlusi iš Šilalės) teigė, kad jina yra žemaitė (tėvai žemaičiai), tačiau čia, matyt, Aukštaitija. Tiesa, aukštaičiai ir žemaičiai, pasak jos, nedaug kuo skiriasi – tik akcentu (EF b. 2309, l. 79). Aukštaičiais dėl tėvų kilmės gali vadintis tiek Žemaitijoje (Kartenoje) gyvenantys, tiek čia gimę jaunuoliai (EF b. 2340, l. 10).

Remiantis kitų pateikėjų nuomone, perimta kultūra galinti nustelbti kraujo ryšį. Pavyzdžiui, Pasraučiuose (1 km. nuo Bukonių) gyvenanti šešiolikmetė teigė esanti aukštaitė ir gyvenanti Aukštaitijoje, nors abu jos tėvai suvalkiečiai (EF b. 2309, l. 368). Aštuoniolikmetė, gimusi Pakiršinyje (4 km. nuo Baisiogalos) ir būdama penkiolikos metų persikėlusi į Baisiogalą, taip sakė: „Čia Aukštaitija. Aš maišyta – mama žemaitė, tėtis aukštaitis. Nors būdu panašesnė į mamą, bet aukštaitė jaučiuosi. Gyvenu Aukštaitijoje. Aplinka daug ką lemia“ (EF b. 2309, l. 488). Panašiai manė ir tose pačiose vietovėse gimusios ir gyvenančios aukštaičio ir žemaitės dukros iš Ažytėnų (mokosi Krakėse) ir Babtų (EF b. 2309, l. 496, 390).

Tiesa, trumpesnis gyvenimo laikas vietovėje etnografinio tapatumo nesukuria. Pasak septyniolikmečio iš Gruzdžių, ši teritorija esanti Aukštaitijos ir Žemaitijos riba, o jis pats – aukštaitis, nes prieš dvylika metų atvyko iš Rokiškio (EF b. 2340, l. 89). Tuo tarpu septyniolikmetė iš Šventosios jaučiasi pusiau žemaitė, pusiau aukštaitė, nes jos tėvelis kilęs iš Biržų. Taigi galima ir dviguba tapatybė, išreiškianti skirtingą tėvų kilmę ar kilmės ir įsavintos kultūros nesutapimusi.

ETNOGRAFINIS REGIONAS IR ETNIŠKUMAS

Atliekant tyrimą, nelietuvių tautybės žmonių daugiau buvo apklausta tik Dzūkijoje. Absoliučia dauguma atvejų nelietuviai savęs nepriskyrė jokiam etnografiniam regionui. Antai Pabradėje klausinėta į aukštąją mokyklą besirengianti stoti aštuoniolikmetė lenkaitė teigė negalinti savęs priskirti jokiam etnografiniam regionui ir nežinanti, koks etnografinis regionas čia esąs (EF b. 2309, l. 428). Apie etnografinį regioną nieko negalėjo pasakyti ir apklausta totorė, vokiečių, rusų, taip pat dauguma lenkų. Iš vienuolikos nelietuvių respondentų tik du galėjo nurodyti, kokiame etnografiniame regione jie gyvena. Marcinkoniškė lenkė nedvejodama pasakė esanti Dzūkijoje gyvenanti dzūkė. Tiesa, ji net nekalba lenkiškai, o jos tautybę lėmė įrašai tėvų pasuose (EF b. 2334, l. 72). Matyt, turi reikšmės ir kur – etnografinio regiono pakraštyje ar centre – jaunuolis gyvena. Devyniolikmečio lenko iš Kalesninkų kaimo (Šalčininkų r.) teigimu, čia turėtų būti Dzūkija. O kadangi jis manantis, jog čia Dzūkija, tai jis ir jaučiasi esąs dzūkas (EF b. 2328, l. 114). Tai leidžia daryti prielaidą, kad etnografinis tapatumas etninių mažumų daugiausia siejamas su vartojama lietuvių kalbos tarme, tačiau etnografinio regiono centre jis gali susiformuoti ir nelietuviškai šeimoje kalbančiam žmogui.

Kita vertus, priklausomybę etnografiniam regionui gali jausti ir už Lietuvos ribų gimęs ar augęs žmogus. Tai pastebėjo ir A. Venskienė (2008a: 89), nurodę, kad keli Punske (Lenkijoje) gyvenantys studentai nurodė esantys dzūkai. Tuo tarpu 2011 m. gruodžio mėnesį lankydamasis lietuvių kultūros draugijo-

je Kijeve, pastebėjau garbingoje vietoje pakabintą etnografinių sričių žemėlapi. Etnografinių regionų ribos sutapo ne su šiuolaikinėmis Lietuvos Respublikos sienomis, o su XIX a. etnografinėmis lietuvių gyventomis žemėmis⁵. Panašų žemėlapi publikavo (EK) ir Etninės kultūros globos taryba.

Vis dėlto apibendrinant reikėtų pasakyti, kad etnografinis tapatumas, kaip ir tarmė, yra susiję su etnine, o ne su pilietine savimone. Tačiau etnografiniams regionams suteikus juridinę galią ir fiksuotas teritorines ribas, su jais, be abejo, tapatintųsi ir kitoms etninėms grupėms priklausantys žmonės. Kita vertus, toks žemėlapis negalėtų apimti etnografinės Lietuvos, o tik jos dalį, esančią dabartinėje šalies teritorijoje.

ETNOGRAFINIS TAPATUMAS PARIBIO VIETOVĖSE

Kaip pastebėjo A. Venskienė (2008a: 93), savo etnografinės tapatybės nežinojo studentai, gyvenantys teritorijose, kuriose nėra ryškių tarminių, kultūrinių etnografinę grupę išskiriančių požymių (pvz., Jurbarko, Kėdainių, Šilutės rajonų). Mano tyrimų duomenimis, sunkiausia nustatyti Aukštaitijos – Žemaitijos ir Aukštaitijos – Dzūkijos etnografinių regionų ribas. Ribiniuose arealuose net ir vietiniai lietuvių tautybės pateikėjai negali nurodyti, kokiam etnografiniam regione jie gyvena ir kokio etnografinio regiono atstovais save laiko. Dar daugiau žmonių atsako neužtikrintai.

Pavyzdžiui, septyniolikmetis pateikėjas iš Rumšiškių (jis čia ir gimė) susimąstė, ar jis dzūkas, ar aukštaitis (jaunuolis negalėjo nei vienam, nei kitam regionui priskirti gimtosios vietovės), tačiau, kiek pagalvojęs, pasakė, jog greičiausiai esąs aukštaitis (EF b. 2309, l. 320). Kai kuriais atvejais jaunimui tenka spręsti ir tėvų ginčus. Pasak septyniolikmetės pateikėjos, gimusios ir gyvenančios Bariūnuose, jos tėvelis, kilęs iš Palangos, tvirtina, kad čia – Žemaitija, o mama, kilusi iš Joniškio, įsitikinusi, kad Aukštaitija; pati pateikėja mananti, kad gyvena Aukštaitijoje ir yra aukštaitė (EF b. 2309, l. 424). Šių regionų „rubežium“ savo gyvenamąją vietovę įvardijo ir aštuoniolikmetė iš Kruopių (Akmenės r.), tačiau čia gimusi mergina savo priklausomybės etnografiniam regionui nė nenurodė (EF b. 2340, l. 97).

Dar sunkiau pateikėjams buvo nubrėžti Dzūkijos ribas. Tik vienam jaunuoliui vargiai sekėsi nustatyti Dzūkijos ir Suvalkijos ribas. Aštuoniolikmetis pateikėjas iš Jiezno pasakė, kad jis pusiau dzūkas, pusiau suvalkietis, o jo gyvenamoji vieta irgi Dzūkija arba Suvalkija (EF b. 2328, l. 42). Tačiau daug didesnių problemų atsirado nustatant Aukštaitijos ir Dzūkijos etnografinių regionų ribas. Dažniau-

.....
5 Žemėlapis parengtas pasinaudojus *Vikipedijos* žodynu: *Lithuania Minor*, prieiga per internetą: <<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Etnoregionai.png>>, [žiūrėta 2012-03-12].

siai jų negali nusakyti net ir vietiniai jaunuoliai; kita vertus, Aukštaitijai priskiriami jau Butrimonys ir Medininkai. Vadinasi, lyginant su D. Pivoriūno ir Ž. Šaknio žemėlapiu, Dzūkija sumažinama trečdaliu.

Kai kada abejodami respondentai nurodo tikresnes vieną ar kitą regioną apibūdinančias vietas. Pateikėja iš Pikelių, pripažindama, jog gyvenanti Žemaitijoje, pridūrė, esą „tikresnė Žemaitija – Telšiai“ (EF b. 2340, l. 153). Kai kuriais atvejais pateikėjai gali nurodyti asmeninę priklausomybę etnografiniam regionui, bet nesugeba pasakyti, kokiame gyvena. Taip nutiko, pavyzdžiui, Šveicarijos kaimo (Jonavos r.) gyventojai. Ji teigė esanti žemaitė, nes jos mama kilusi iš Žemaitijos (EF b. 2309, l. 376).

NEŽINOMAS AR NEPAGEIDAUJAMAS ETNOGRAFINIS TAPATUMAS

Tarp jaunimo problemišiausias etnografinis tapatumas yra pietvakarių Lietuvoje. Kriūkuose ir Lukšiuose gyvenantys respondentai iš viso neigė esantys suvalkiečiai, sakydami, kad jie zanavykai (nors etnologinėje literatūroje įprasta, kad kapsai ir zanavykai sudaro tik Suvalkijos etnografinio regiono subregionus). Pavyzdžiui, zanavykė prisistačiusi penkiolikmetė teigė, kad šakiečiai (dab. Šakių r. gyventojai) labai pyksta pavadinti suvalkiečiais (EF b. 2328, l. 241). Matyt, nemažą įtaką tokioms nuostatomis turi apie suvalkiečius susidarę stereotipai, pobūviuose pasakojami anekdotai apie šio etnografinio regiono žmonių taupumą. Petro Kalniaus žodžiais, jau chrestomatiniais tapo žemaičiui priskiriamas užsispyrimas, suvalkiečiui – šykštumas, dzūkui – nuoširdumas ir vaišingumas, o aukštaičiui – orumas (Kalnius 2002: 36). Tiesa, dalis respondentų didžiuojasi savo suvalkietišku. Pasak pateikėjos iš Igliaukos, suvalkiečiai nuoširdesni ir draugiškesni už dzūkus (EF b. 2334, l. 35). Dvidešimt dvejų metų pateikėjos iš Naujamiesčio manymu, skiriasi tik tarmės, ir ji, esą, netikinti, kad žemaičiai užsispyrę, o suvalkiečiai yra „labai skūpūs“ (EF b. 2309, l. 55). Pokalbiuose su jaunimu paklausdavau ir apie jų požiūrį į istorinius Dainavos ir Sūduvos pavadinimus. Dauguma Suvalkijos pateikėjų nepritaria istoriniam Sūduvos pavadinimui, teigdami, kad bendraamžiai tyčiojasi, pakeitę pirmąją jo raidę. Nelinkę pritarti Dainavos pavadinimui ir dzūkai, nes, dalies teigimu, kituose regionuose „dainaviai“ gali būti siejami su nerimtumu ar net polinkiu į girtuoklystę, be to, ir pats pavadinimas „neskamba“. Dzūkai nori likti dzūkais, o dalis suvalkiečių – suvalkiečiais.

Ne visada etnografinį regioną gali įvardyti Mažojoje Lietuvoje gyvenantys jaunuoliai. Juodkrantiškis dvidešimt dvejų metų vaikiną teigė gyvenantis Neringos krašto etnografiniame regione (EF b. 2340, l. 18). Su nežinomu regionu susijęs ir Mažosios Lietuvos klausimas.

AR DAR EGZISTUOJA MAŽOJI LIETUVA?

Praeityje vienas iš svarbiausių veiksnių, skiriančių Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos kultūras, buvo vyraujanti evangelikų liuteronų ir Romos katalikų tikyba. Taikosyra tarp liutvininkų ir žemaičių buvo nemaža. Janina Janavičienė, aprašiusi Žemaičių Naumiesčio liutvininkų (atsikėlusią iš Mažosios Lietuvos) gyvenimą, pastebėjo, kad „jie su žemaičiais per daug nesusidėdavo“, tačiau mišrių santuokų būta. Vyrų liuteronai dažniausiai tuokdavosi su žemaitėmis katalikėmis, katalikais tapdavo ir jų vaikai. Tuo tarpu liutvininkės mieliau tekėdavusios už čia gyvenusių rusų stačiatikių negu už katalikų. Mat tiek vieni, tiek kiti buvo įsitikinę, kad evangelikų liuteronų tikėjimas turi daugiau bendra su stačiatikiais negu su katalikais (Janavičienė 1992: 18).

Pastaruoju metu religija jau nevidina lemiamos reikšmės, išreiškiant etninį regioninį tapatumą. Kaip ir kitur Lietuvoje, jaunimui čia jis siejasi su kilme bei gyvenamąja vieta ir joje įsisavinta kultūra (plg. Venskienė 2008a: 88–100, 2008b: 69–81). Antai trisdešimtmetė pateikė, gimusi Viešvilėje (Jurbarko r.), augusi Šakių rajone, ištekėjusi už žemaičio ir gyvenanti Smalininkuose, sakėsi esanti suvalkietė (EF b. 2341, l. 26). Šiame miestelyje gyvenanti septyniolikos metų mergina, gimusi Šakiuose ir į Smalininkus atsikėlusį kūdikystėje, teigė esanti suvalkietė ir dalis aukštaitės (EF b. 2341, l. 34). Abi jos pripažįsta, kad gyvena Mažojoje Lietuvoje. Taip mano ir septyniolikmetė iš Vilkyškių, tačiau, nors jos tėvelis ir *prūsas* (t. y. Mažosios Lietuvos gyventojas, evangelikas liuteronas), ji pati esanti žemaitė, kaip ir jos motina, perėmusi ir mamos tikėjimą (mama katalikė; EF b. 2341, l. 42). Antra vertus, jos bendraamžė iš Vilkyškių teigė esanti Žemaitijoje gyvenanti žemaitė, nors jos tėvas *prūsas* (tiesa, katalikų tikėjimo; EF b. 2341, l. 50). Panašiai save suvokė ir dvidešimt septynerių metų vokiečių katalikė, gyvenanti Rusnėje (EF b. 2341, l. 74), septyniolikmetė liutvaitė iš Dvilų (EF b. 2341, l. 106). Žemaičiais, gyvenančiais Mažojoje Lietuvoje, gali save laikyti ir evangelikų liuteronų tikybos jaunuoliai (mama evangelikė liuteronė iš Katyčių, tėvas – Romos katalikas iš Žemaičių Naumiesčio; EF b. 2341, l. 122).

Tiesa, kai kada etninei regioninei savimonei lemiamos reikšmės turi gyvenamoji vietovė ir perimta kultūra. Vieni respondentai, nepaisant kilmės, nurodė, kad jie yra Mažojoje Lietuvoje gyvenantys liutvininkai (EF b. 2341, l. 58, 66 Rukų k., l. 82, 90, 98 Saugų k.), tuo tarpu pateikė iš Nidos, kurios mama dzūkė, o tėvelis čiuvašas, jautėsi „liutvininkė, jei čia gyvena“ (EF b. 2340, l. 18).

1988–1990 m. liutvių tautinis atgimimas paskatino prisiminti ir Mažosios Lietuvos vardą. Istorinis Klaipėdos kraštas tapo Mažosios Lietuvos kultūros įamžinimo ir puoselėjimo centru. Jau 1988 m. Klaipėdos kraštotyros muziejui suteiktas Mažosios Lietuvos muziejaus vardas, 1989 m. įkurta liutvininkų bendrija

„Mažoji Lietuva“; sudaryta Mažosios Lietuvos reikalų taryba, suorganizuota lietuvininkams skirta konferencija. 1990-ųjų vasarą Mažajoje Lietuvoje surengta kraštotyros ekspedicija (Gocentas 1995: 429–434; Šilas 1995: 435–450; Zabieliėnė 2010: 162). Klaipėdoje įkurto universiteto, draugijų, Klaipėdos kraštui atsidasvusių šviesuolių dėka buvo fiksuojama šio krašto senoji kultūra, išleista *Mažosios Lietuvos enciklopedija* ir net gaivinami šio krašto kultūrinio tapatumo jausmai. Unikalią Mažosios Lietuvos kultūrinę situaciją pastebėjusi Aušra Zabieliėnė teigia, kad, nelikus daugelio senųjų šio krašto vietinių gyventojų, lietuvininkų etnomuzikinės tradicijos atkuriamos remiantis tik archyvuose išlikusia medžiaga ir dainynais. Klaipėdos „Alkos“ folklorinio ansamblio vadovės Vidos Morkūnienės teigimu, kaip tik dėl Klaipėdos krašto ansamblių veiklos greta Aukštaitijos, Dzūkijos, Suvalkijos ir Žemaitijos etnografinių regionų susidarė lygiateisis Mažosios Lietuvos etnografinis regionas (Zabieliėnė 2010: 174). Kultūros darbuotoja iš dalies teisi. Be siekio „iš knygų“ atgaivinti iš kartos į kartą perduotą kultūrą šio regiono nebūtų.

Kaip pastebėjo A. Venskienė, Klaipėdos kraštą studentai dažniausiai linkę priskirti Žemaitijai (Venskienė 1981a: 88). Vėlesni 2008–2009 m. atlikti tyrimai jau atspindi pokyčius, suvokiant Mažosios Lietuvos regioną. Tai rodo, kad etnografinis tapatumas gali kisti per trumpą laiką.

ETNOGRAFINIS REGIONAS MIESTE?

P. Kalniaus pastebėjimu, dauguma lietuvių, gyvenančių miestuose, ypač didžiuosiuose, nelinkę savęs priskirti vienam ar kitam etnografiniam regionui (Kalnius 2006: 86). A. Venskienės duomenimis, daugiau nei pusė jos apklaustų jaunuolių, nežinojusių savo etnografinės priklausomybės, gyveno Kaune arba jo rajone. Kiti – taip pat daugiausia miestų (Raseinių, Plungės, Marijampolės) gyventojai (apie vilniškius autorė duomenų turėjo mažiau) (Venskienė 2008a: 93). Tai rodo, kad administracinę teritorinę skirstymą, siejant ją su etnografiniu savitumu, didieji miestai daro itin problemišką. Latvijoje, sprendžiant šią situaciją, be tradicinių etnografinių regionų, išskirta ir Ryga, tačiau Lietuvoje stambesnių miestų daugiau. Pastaruoju metu absoliuti gyventojų dauguma gyvena miestuose, tačiau dalis jų ar jų tėvai gimę ir augę netgi tolimose Lietuvos ar net kitų šalių vietovėse (plg. Trinkūnas, Kasparavičienė 1997: 9–23). Vargu ar rastume ketvirtos kartos klaipėdietį, nedaug kelių kartų miestiečių gyvena ir Vilniuje, kituose miestuose. Kaunas, Šiauliai atsiduria Aukštaitijos ir Suvalkijos ar Žemaitijos pakraštyje, Vilnius – gana įvairiareikšmiškai suvokiamoje dzūkiskai aukštaitiškoje erdvėje.

Miestas sukelia ir kitokio pobūdžio sunkumų. Formuojant etnografiniais regionais paremtą administracinę teritorinę pasidalijimą kiltų jų centrų problema.

Vargu ar tokiais galėtų būti Alytus, Šilutė, Marijampolė, Panevėžys ir Telšiai, į antrą vietą nustumiant Vilnių, Kauną, Klaipėdą ir Šiaulius.

Kita vertus, didesniame mieste galimos susikurtos kraujo ryšiu paremtos simbolinės kraštiečių erdvės. Pavyzdžiui, Žemaičių draugija. Tačiau regioninį principą papildoma pagal administracinių rajonų ribas susibūrę rokiškėnai, joniškėčiai ir kiti kraštiečiai. Tai leidžia palaikyti etnografinį ar lokalinį tapatumą ir esant toli nuo gimtinės, o įvairių šių draugijų renginių metu sukuriamos galimybės ją aplankyti.

IŠVADOS

Nors Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme nurodoma, kad etnografinis regionas – istoriškai susiformavusi teritorijos dalis, kurioje išlaikyta savita tarmė, tradicijos ir papročiai, integruotas baltų genčių palikimas, tačiau etnografinis regionas Lietuvoje labai aiškiai teritoriniu požiūriu neapibrėžiamas. Skirtingi skirstymai pateikiami remiantis kalbine, medžiaginės ir dvasinės kultūros bei meninės raiškos specifika. Keitėsi etnografinio regiono samprata ir laikui bėgant.

Mano atlikta jaunimo apklausa parodė, kad Lietuvoje asmeninė etnografinė tapatybė dažniausiai siejama su: 1) kilme ir paveldėtu etnografiniu tapatumu; 2) gyvenamąja vieta, joje įsisavinta kultūra ir suformuotu tapatumu; 3) gyvenimo toje vietovėje trukme ir galimybe perimti vietinę kultūrą ir tapatumą. Tačiau paveldėto arba įgyto tapatumo modelį koreguoja ir tos vietovės etnografinė specifika. Etnografinės tapatybės raiškai turi reikšmės tos vietovės žmonių etninė priklausomybė, ribinis, nežinomas ir nepageidaujamas tos vietovės etnografinis statusas. Etnografinį tapatumą Vakarų Lietuvoje koreguoja atgaivintas / suformuotas Mažosios Lietuvos kultūrinis tapatumas ir ypač komplikuoja didesnę Lietuvos gyventojų dalį apimantys miestai.

Lygindami 2002–2009 m. lauko tyrimų duomenis ir kaimuose bei miesteliuose gyvenančio šiuolaikinio jaunimo nuomone paremtą ir pagal įvairius etninės kultūros reiškinius sudarytą D. Pivoriūno ir Ž. Šaknio žemėlapi (LER), matome eminio ir etinio požiūrių į etnografinius regionus nesutapimus. Mažiausia tokių nesutapimų (pagal LER) apibrėžiant Aukštaitijos ir Žemaitijos regionus (atitinkamai 95 ir 90 proc. sutampančių vietovių), daugiau – Suvalkijos ir Dzūkijos (atitinkamai 80 ir 74 proc.) ir, kaip tikėtasi, daugiausia – Mažosios Lietuvos (60 proc.). Remiantis jaunimo nuomone, ženkliai padidėtų Aukštaitijos etnografinis regionas, bet daugiau kaip trečdaliu sumažėtų Dzūkija. O Mažosios Lietuvos duomenis sugretinę su A. Venskienės tyrimų duomenimis, galėtume teigti, kad lietuvininkų etnografinis tapatumas sparčiai formuojasi.

Dėl šių priežasčių galimybės administracinį suskirstymą sieti su realiu etnografiniu tapatumu yra gana problemiškos. Bet kuriuo atveju etnografinis regionas tėra tik simbolinė erdvė, tačiau jis gali būti svarbus ugdant jaunimo lokalinio, etninio, pilietinio ir kultūrinio tapatumo jausmus, leidžiančius palaikyti glaudesnius ryšius su gimtine.

ŠALTINIAI

EF – Lietuvos istorijos instituto bibliotekos rankraštyno Etnologijos skyriaus fondas.

EK – *Etninė kultūra*, 2001, Nr. 1.

LER – Dainius Pivoriūnas, Žilvytis Šaknys. Lietuvos etnografiniai regionai ir jų ribos, *Etninė kultūra*, 2003, Nr. 3, viršelis III.

ИЕАЗ – *Историко-этнографический атлас Прибалтики: Земледелие*, Вильнюс, 1985, карта II.

ИЕАО – *Историко-этнографический атлас Прибалтики: Одежда*, Рига, 1986, карта I.

LITERATŪRA

Anttila Veikko, Talve Ilmar 1980. *Finnische Volkskunde: Materielle und Gesellschaftliche Kultur*, Hamburg.

Bell Catherine 1997. *Ritual: Perspectives and Dimensions*, New York–Oxford.

Byron Reginald 1996. Identity, in: *Encyclopedia of Social and Cultural Anthropology*, London & New York, p. 292.

Butkevičius Izidorius [ir kt.] 1981. *Šiuolaikinis Suvalkijos kaimas*, Vilnius.

— 1985. *Šiuolaikinis Žemaitijos kaimas*, Vilnius.

Dundulienė Pranė 1982. *Lietuvių etnografija*, Vilnius.

— 1991. *Lietuvos etnologija*, Vilnius.

Gocentas Jonas Jurgis 1995. Lietuvininkų šventės: Žemaičių paprūsė, Gardamas (dab. Šilutės raj.), XX a. 1 dešimtmetis, kn.: *Lietuvininkų žodis*, Kaunas, p. 701–707.

Janavičienė Janina 1992. *Žemaičių Naumiesčio lietuvininkai*, Vilnius.

Kalnius Petras 2002. „Kitokie“ tarp „savų“: Lietuvos etnografinių grupių stereotipai, *Lietuvos etnologija: Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, Nr. 2 (11), p. 23–52.

— 2006. Aukštaitiškumas lietuviškosios tapatybės kontekste, kn.: *Aukštaičių tapatumo paieškos*, sudarė Vitalija Vasiliauskaitė, Kaunas, p. 66–88.

Moora Harry, Viires Ants (sud.) 1964. *Abriss der Estnischen Volkskunde*, Tallin.

Ragauskaitė Alma, Daugirdas Vidmantas 2010. Dzūkijos kultūrinis regionas, *Annales Geographicae*, vol. 43 (1-2), p. 16–28.

Savoniakaitė Vida 2007. Tapatybė erdvėje ir laike kintantys regionai, *Lietuvos etnologija: Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, Nr. 7 (16), p. 19–37.

Schmidt Leigh Eric 1995. *Consumer Rites: The Buying and Selling of American Holidays*, Princeton.

Schröder Ingo 2007. Debates on Space, Community, and Locality in Anthropology, and their Usefulness for the Study of Region, *Lietuvos etnologija: Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, Nr. 7 (16), p. 77–90.

Strods Heinrich (sud.) 1967. *Latviešu etnogrāfija*, Rīgā.

Šaknys Žilvytis 2007. Jaunimo iniciaciniai ir kalendoriniai papročiai, kn.: *Rasa Paukštytė-Šaknienė [ir kt.]. Lietuvos kultūra: Aukštaitijos papročiai*, Vilnius, p. 65–116.

- 2009. Jaunimo iniciaciniai ir kalendoriniai papročiai, kn.: Rasa Paukštytė-Šaknienė [ir kt.]. *Lietuvos kultūra: Dzūkijos ir Suvalkijos papročiai*, Vilnius, p. 63–110.
- [atiduota spaudai]. Jaunimo iniciaciniai ir kalendoriniai papročiai, kn.: Rasa Paukštytė-Šaknienė [ir kt.]. *Lietuvos kultūra: Mažosios Lietuvos ir Žemaitijos papročiai*, Vilnius.
- Šilas Vytautas 1995. Mažosios Lietuvos reikalų taryba, kn.: *Lietuvininkų kraštas*, Kaunas, p. 435–450.
- Tamošaitis Antanas 1939. Lietuvių moterų tautiniai drabužiai, *Sodžiaus menas*, t. 7–8, p. 1–207.
- Tomlinson John 2002. *Globalizacija ir kultūra*, Vilnius.
- Trinkūnas Jonas, Kasparavičienė Vida 1997. Vilniaus ir Kauno gyventojų formavimosi ypatumai, kn.: *Miestiečiai: Vilniečių ir kauniečių tapatumo, savivokos bei požiūrių sociologinė analizė*, Vilnius, p. 9–23.
- Tumėnas Vytautas 2007. Konvecionalūs, klasifikaciniai ir interpretaciniai regioninės tapatybės aspektai, *Lietuvos etnologija: Socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, Nr. 7 (16), p. 125–156.
- Venskienė Asta 2008a. Lietuvos jaunimo etnografinis-lokalinis tapatumas XXI a.: geografinės apibrėžtys ir kilmė, *Lituanistica*, Nr. 1 (73), p. 88–100.
- 2008b. Lokalus etnografinis jaunimo tapatumas XIX a. pabaigoje–XXI a. pradžioje Lietuvoje: kultūros elementų savastis, *Lituanistica*, Nr. 2 (74), p. 69–81.
- Vyšniauskaitė Angelė (sud.) 1964. *Lietuvių etnografijos bruožai*, Vilnius.
- Wulff Helena 1995. Introducing Youth Culture in Its Own Right: The State of the Art and New Possibilities, in: *Youth Cultures: A Cross-Cultural Perspective*, eds. V. Amit-Talai and H. Wulff, London and New York, p. 1–18.
- Zabielienė Aušra 2010. *Folkloro ansambliai dabartinėje Lietuvoje: Etnologinis aspektas*, Vilnius.

The Ethnographic Regions of Lithuania from the Perspective of the Contemporary Youth

Ž I L V Y T I S Š A K N Y S

S u m m a r y

While analyzing the ethnic culture, researchers are bound to encounter the concept of the ethnographic region. Although the legal acts of the Lithuanian Republic define the ethnographic regions as historically shaped parts of its territory, in which a unique dialect, traditions and customs are preserved and the heritage of the Baltic tribes is integrated, the ethnographic regions of Lithuania are hardly clearly defined in terms of territory. Divisions based on linguistic, material and spiritual cultural peculiarities and specifics of artistic expression yield different results. Notion of the ethnographic region used to be also shifting with time. There are different opinions regarding the importance of these regions in the nowadays culture and their possible use in the modern times. The ethnologists are used to dwell on the experience and understanding of the elderly people, but how the regions are perceived by the people that are 16–25 years-old and live there? This question can perhaps be answered on the basis of fieldwork investigations, carried out in 2002–2009 in 150 Lithuanian villages and small towns, and resulting in composition of the first Lithuanian map of ethnographic areas, based on the ethnographic self-identification of the Lithuanian young people. The interviews with young people, conducted by the author, reveal that personal ethnographic identity in Lithuania is most frequently based on: 1) one's origins and the inherited ethnographic identity, 2) the place of residence and the culture and identity adopted and shaped there, 3) the length of living in the said place and the possibility of adopting the local culture and identity. Nevertheless, the pattern of inherited / adopted identity is adjusted to the ethnographic specifics of the locality

in question. The ethnic identity of the local inhabitants, liminal, unknown or undesirable ethnographic status of the locality also comes into play here. The ethnographic identity of the western Lithuania is shaped by the revived / formed cultural identity of the Lithuania Minor. This question is made particularly complex in Lithuania due to existence of the big cities accommodating the majority of its population.

While comparing the results of the fieldwork of 2002–2009 including the opinions of the contemporary young people living in villages and small towns, with the map by Dainius Pivoriūnas and Žilvytis Šaknys (2003) based on various phenomena of the ethnic culture, differences of emic and etic attitudes to the ethnographic regions can be spotted. According to this map, such differences are very few when defining the regions of Samogitia and Aukštaitija (western and eastern Lithuania), where there are respectively 95 and 90 percent of coinciding localities. In defining Suvalkija and Dzūkija (two regions of southern Lithuania), these differences are somewhat greater (80 and 74 percent of localities coincide respectively), and, as expected, the greatest number of differences is in Lithuania Minor (60 percent of coincidences). According to the views of the young people, the ethnographic region of Aukštaitija should be made much bigger, while that of Dzūkija – shrunken more than in one third. And, having compared the data from Lithuania Minor with the results of research by Asta Venskienė (2008), one can justly conclude that the ethnographic identity of the inhabitants of this region is rapidly formed.

Because of all these reasons, possibilities of interconnection between the administrative division and the real ethnographic identity seem rather problematic. Anyway, the ethnographic region is but a symbol, but it can nevertheless be important in fostering feelings of local, ethnic, civic and cultural identity of the young people, and thus connecting them closer to their native land.

Gauta 2012-03-01